

موضوع: سفارشات شبکه دیدبان معادن افغانستان پیرامون مسوده قانون معادن

جلالتمآب محمد سرور دانش
معاون دوم ریاست جمهوری اسلامی افغانستان،

ما به عنوان نهادهای جامعه مدنی که در زمینه های حقوق بشر، انکشاف و حکومت داری در افغانستان فعالیت میکنیم عمیقا از تهدید ناشی از سو استفاده از منابع طبیعی افغانستان نگران هستیم. این سکتور گروه های مسلح، شورشیان و زورمندان فاسد را تمویل می کند که موجب ادامه جنگ و نرسیدن افغان ها به امنیت و ثبات می شود. سهم مردم و دولت افغانستان از منافع این سکتور بسیار اندک و ناچیز است و نیاز است وضعیت موجود را به صورت اساسی تغییر کند.

دیدبان معادن افغانستان از حکومت وحدت ملی به خاطر طی مراحل تعدیل قانون معادن و ایجاد فرصت مشوره برای نهادهای مدنی تشکر مینماید. ما همچنان از جلالتمآب شما برای دیدار با نهادهای مدنی در ماه حوت سال 1396 روی تعدیل قانون معادن سپاس گذاریم. یک سلسله نظریات نهادهای مدنی در مسوده قانون مدنظر گرفته شده است از جمله مالیکن ذینفع و نشر قراردادها بحیث پیش شرط تنفیذ شان اما برای ایجاد یک بنیاد قوی قانونی برای شفافیت و حسابدهی سکتور معادن افغانستان و رشد متوازن و پایدار اقتصادی و اجتماعی آن یک سلسله موارد مهم هنوز در مسوده قانون دیده نمی شود.

همانطوری که جلالتمآب شما در زمینه های متعدد همچون تعدیل قانون دسترسی به اطلاعات دروزاره های قانون گذاری را به روی جامعه مدنی باز کرده اید و به نظریات جامعه مدنی توجه کرده اید، امیدوار هستیم که در زمینه گنجاندن مفاد قوی برای تضمین شفافیت معادن توجه ویژه نمایید. اینک ضم این نامه، سفارشات شبکه دیدبان معادن افغانستان خدمت شما ارسال است. در صورت نیاز به توضیح و تشریح بیشتر موقف مان، خرسند خواهیم شد با مقام عالی شما از نزدیک ملاقات نماییم.

با احترام،

شبکه دیدبان معادن افغانستان

ضمیمه 1: سفارشات شبکه دیدبان معادن افغانستان

ضمیمه 2: اعضای شبکه دیدبان معادن افغانستان

1. ایجاد حساب فرعی واحد و شفاف

شفافیت در نشر ارقام تأدیات و تولیدات برای کاهش فساد حیاتی است. مسلماً مهمترین اقدامی که این قانون باید انجام دهد، ایجاد یک مکانیزم برای انتشار این اطلاعات است، به نحوی که اتوماتیک و قابل دسترس بوده و دستکاری در آن دشوار باشد. یک حساب فرعی واحد و شفاف می تواند راه منحصر به فردی برای دستیابی به این هدف باشد. این حساب فرعی، سیستم های فعلی مالی افغانستان مانند AFMIS را تقویت می کنند و برخلاف ادعای شمار از مسولین، ارجحیت حساب واحد خزاین یا سیستم معلوماتی مدیریت مالی افغانستان را متاثر نمی سازد. همین اکنون حساب های فرعی متعددی برای جمع آوری عواید از جمله عواید شرکت برشنا به طور گسترده ای مورد استفاده قرار می گیرد. خواست ما این است که به همین سادگی حساب فرعی واحد برای تأدیات سکتور استخراجی از طریق این قانون ایجاد شود.

ما خرسند بودیم از این که حکومت ایجاد حساب فرعی معادن را در استراتژی ملی مبارزه با فساد اداری قرار داده بود. اما در حالی که مسوده قانون از یک حساب فرعی نام می برد، برخی عناصر کلیدی مورد نیاز برای موثریت آن را نادیده می گیرد. ما احترامانه تقاضا می کنیم که قانون جدید تمامی تأدیات سکتور استخراجی به یک حساب فرعی واحد و اختصاصی وابسته به حساب واحد خزاین را به عنوان شرط دریافت آن الزامی قرار دهد و وزارت مالیه را ملزم سازد تا این حساب را حداقل به صورت ربعوار همراه با اطلاعات حمایتی لازم بصورت کامل منتشر کند.

2. تفتیش شرکت ها و تصدی ها

در مسوده فعلی قانون هیچ شرط برای تصدی ها و شرکت های بزرگ معدنکاری که باید تحت تفتیش های سالانه، مستقل که نتایج آن منتشر می شود، وجود ندارد. تفتیش های مستقل قانونی کمک زیادی در افشای فساد می کنند، مخصوصاً در میان تصدی ها. وخواست ما این است که تصدی ها را باید مستلزم به تفتیش مستقل سالانه که ارقام آن نشر شود، قانونی سازید.

3. مالکیت ذینفع

شفافیت در خصوص مالکین واقعی شرکت های قراردادی معادن بسیار حیاتی است. یک اشاره قابل ملاحظه به مالکیت ذینفع در مسوده قانون وجود دارد. اما مشخص نیست که آیا شرکت ها باید آن را به عنوان پیش شرط اخذ جواز یا اخذ قرارداد منتشر کنند یا خیر. نشر این اطلاعات به عنوان بخشی از روند داوطلبی می تواند این موضوع را وجه قانونی قوی بدهد. در صورتی که مالکین ذینفع تغییر کند، مکلفیتی برای به روز کردن آن معلومات هم وجود ندارد. به این معنی که یک بازیگر فاسد می تواند به سادگی بعد از اینکه قرارداد اعطا شد، سهم به دست آورد.

4. افزایش منافع برای مردم محل از 5 فیصد به 10 فیصد

دادن امتیاز به مردم محل از عواید معادن یک اصل مهم است، هم به دلیل تامین عدالت و هم برای ایجاد انگیزه

حمایت از استخراج قانونی معادن صورت می‌گیرد. مسوده قانون 5 درصد از عواید معدن را برای انکشاف مناطق معدنی اختصاص می‌دهد، اما به نظر ما این مقدار نسبتاً محدود است. ما پیشنهاد می‌کنیم که این مقدار به 10 افزایش یابد، مانند کشور هند. ما همچنین پیشنهاد می‌کنیم که این قانون به مردم محل در مورد اینکه این وجوه برای چه پروژه‌هایی استفاده می‌شود حق کنترل اعطا کند. یکی از راه‌های عملی انجام این کار این است که این وجوه از طریق شوراهای انکشاف محلی مصرف شود. نقش زنان در این تخصیص باید به صراحت تضمین شود. ما از حکومت می‌خواهیم که برای اطمینان از اینکه آنها از معادن به طور کلی بهره‌مند می‌شوند، استراتژی گسترده‌تری را اتخاذ کند. سرانجام، قانون همچنین باید اولویت دادن به استخدام نه فقط افغان‌ها بلکه مردم محل تا جایکه مهارت‌های محلی به اندازه کافی وجود داشته باشد، را لازمی قرار دهد.

5. تضمین گسترده‌تر حقوق مردم محل

در این قانون به مردم محل هیچگونه حق برای شرکت در مذاکرات در مورد فعالیت‌های معدنی در نظر گرفته نشده است. حتی حق اعتراض به معدنکاری در کمتر از 200 متر از محلات مورد اعتراض مردم می‌تواند توسط وزارت، باطل گردد. هیچ شرطی برای رضایت آزادانه، پیش از پیش و آگاهانه Free, Prior, and Informed Consent که یک اصل جهانی است وجود ندارد. حقوق از قبیل حق جبران خسارت فقط به صاحبان زمین و نه به استفاده‌کنندگان زمین اعمال می‌شود. یک تعادل دقیق نیاز است، اما بازم ترس ما این است که ضمانت‌های ضعیف می‌تواند به حمایت مردم از استخراج غیرقانونی و حمایت از گروه‌های مسلح کمک کند.

6. تنگ‌تر کردن شرایط قراردادهای منبع واحد

در حالی که ما کاملاً درک می‌کنیم که حکومت نیاز دارد گاه‌گاهی قراردادهای منبع واحد عقد نماید اما باید اذعان شود که خطر سوء استفاده در چنین حالات بیشتر است. بنا بر قانون می‌بایست تعیین کند که منبع واحد فقط در شرایط خاصی مورد استفاده قرار گیرد. حق بررسی این گونه قراردادهای جمله از سوی عموم مردم محفوظ باشد. گزینه‌های مانند ایجاد یک مفتش مستقل برای بررسی تصمیمات در خصوص قراردادهای را نیز می‌تواند مورد ارزیابی قرارداد.

7. تغییر سیستم قرار داد به سیستم جواز

این قانون اعطای قرارداد فقط از راه داوطلبی را اجازه می‌دهد. تغییر افغانستان به سمت یک سیستم مبتنی بر جواز، طوریکه شرایط کلیدی قرارداد در قانون گنجانده شده باشد، می‌تواند سودمندی‌های بسیار مهمی در مبارزه با فساد داشته باشد. این قانون باید تغییر به این سمت را ممکن سازد. گزینه دیگر این است که وزارت معادن مکلف شود تا قراردادهای نمونه ایجاد کند و همان قرارداد نمونه به هر شرکتی که روی یک منرال سرمایه‌گذاری می‌کند و یا در یک پروژه داوطلبی برنده می‌شود عملی گردد. این اقدام می‌تواند فساد و سوءاستفاده در شرایط قرارداد را محدود کند.

8. شفافیت در پروسه داوطلبی

اینکه از شفافیت در پروسه داوطلبی در مسوده قانون ذکر بعمل آمده جای خوشی است اما مصداق‌های آن مشخص نشده است. این امر باید مشخص شود که شامل ضمانت‌هایی از قبیل مشوره بموقع و مناسب با مردم؛ انتشار اسناد داوطلبی، اسناد برنده داوطلبی، گزارش‌های بررسی داوطلبی، و خلاصه‌ای از دلایل اساسی در مورد همه بازنده‌های داوطلبی و غیره گردد.

ضمیمه 2: اعضای شبکه دیدبان معادن افغانستان

- انجمن رفاه برای توسعه افغانستان (WADAN)
- موسسه هماهنگی نهاد های غیردولتی افغان
- شبکه مبارزه علیه فساد افغانستان
- موسسه ابرار (AABRAR)
- نهاد پی وو (PEWO)
- موسسه سن (CEN)
- شورای حاجیگگ
- کلید گروپ
- شبکه اریانه نیوز
- مؤسسه Cordaid
- شورای مس عینک
- شورای زرکشان غزنی
- مؤسسه هرک (HRRAC)
- انجمن ملی ملک (NMA)
- مؤسسه عدالت افغانستان (AJO)
- دیدبان شفافیت افغانستان (Integrity Watch Afghanistan)
- موسسه جوانان حاجیگگ
- نهاد فت وو (FETWO)
- موسسه فروغ ملی جوانان
- نهاد ال سی اس او (LCSO)
- شورای مس عینک
- واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان
- شورای عبدالحی گردیزی
- نهادهای مدنی لوگر
- بنیاد عمل
- نهاد اچ ام سی (HMC)
- موسسه قبا
- موسسه هولد (HOLD)
- خبرگزاری پژواک
- مجتمع جامعه مدنی افغانستان
- مؤسسه تی پی او (TEO)
- شبکه رنگین کمان
- گلوبل ویتنس (Global Witness)